

Naročnina za Ljubljansko pokrajino: letno 100 lir (za inozemstvo 110 lir), za 1/2 leta 50 lir, za 1/4 leta 25 lir, mesečno 9 lir. Tedenska izdaja letno 50 lir. Plača in toži se v Ljubljani.

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Izhaja vsak torek in petek

Liubliana, petek 4. februarja 1944

Preis - Cena L 0'80

Seja Pokrajinske zveze delodajalcev

Izvršilni odbor Pokrajinske zveze delodajalcev je imel v torek pod vodstvom predsednika dr. Slokarja svojo sejo, na kateri so se obravnavala razna organizacijska in splošna gospodarska vprašanja, na prvem mestu pa je bilo poročilo

o akciji za Zimsko pomoč.

Doslej se je nabralo pri večletnih združenjih okrog 5 in pol milijona lir, prispevki pa so bili naslednji: Združenje denarnih in zavarovalnih zavodov 919.220 lir, Združenje industrijev in obrtnikov 1.810.000 lir, Združenje trgovcev 2.106.000 lir, Odsek za obrtništvo 620.000 lir, Združenje kmetovalcev 86.000 lir.

Akcija je zaključena samo pri Združenju denarnih in zavarovalnih zavodov, pri ostalih pa se še nadaljuje. Od Sindikata hišnih posestnikov na seji še ni bilo podatkov, v poročilu pa tudi niso navedeni prispevki v blagu od Združenja trgovcev in drugih organizacij. Naslednja točka dnevnega reda je bila

reorganizacija zavarovanja za družinske doklade.

Pokojninski zavod je predlagal, naj bi upravljal družinsko zavarovanje za nameščence Pokojninski zavod, zavarovanje za delavce pa Zavod za socialno zavarovanje. Zveza delodajalcev pa meni, da taka reorganizacija danes ni umestna ter predlaga, naj se preneha uporabljati za zboljšanje družinskih dokladov delavcev, da bi se tako družinske doklade delavcev izenačile z družinskimi dokladi nameščencev. Zveza je tudi mnenja, naj se uprava blagajne za družinske doklade loči od uprave Zaveda za socialno zavarovanje.

Nadalje je bilo podano poročilo o predlogu Pokrajinske zveze delodajalcev za dva okvirna mezdna sporazuma za nameščence in delavce zaradi izvajanja naredb vrhovnega komisarja o začasnem ureditvi mezd in plač v zasebnem gospodarstvu.

Včlanjena združenja bodo predlog proučila, potem pa bo Pokrajinska zveza delodajalcev stavila svoje pripombe in predloge Delavski zvezi.

Udeleženca sindikalnega organizacijskega sistema v pokrajini je izvršilni odbor vzel na znanje sporočilo šefa Pokrajinske uprave, da za enkrat ni mogoče ugoditi posameznim željam glede reorganizacije, ker se bo vprašanje sindikatov sploh moralo rešiti načelno.

Zapadlost davkov

Davčna uprava za mesto Ljubljana obvešča davkoplačevalce, da zapade dne 15. februarja v plačilo četrtletni obrok hišnega, obrtnega, rentnega in družbenega davka.

Kdor ne plača zapadlih davkov do tega roka, se mu pošlje opomin (rdečo karto), ki je v zvezi s stroški od lire 0.38 do 1% zapadlega davka. V 8 dneh po vročitvi opomina se izvrši rubež, kateri sledi zopet stroški do 2% terjanega zneska.

Za obnovo naših porušenih krajev je potrebno tudi železo. Poiščite doma vse kovinaste predmete, ki jih ne rabite! — Darujte jih za obnovo domovine!

Delavsko vprašanje v USA

Letos bo ameriško vojno gospodarstvo prvič postavljeno pred naloge, ki se ne bodo tikale le čisto tehničnih, finančnih in organizacijskih vprašanj, da se doseže zvišanje proizvodnje, temveč rešiti bo treba tudi čisto delavska vprašanja. Tako ugotavlja dr. Groß v »Reichu« in nato daje kratek pregled, kako se je vojna industrija v USA do l. 1943. razvijala, da je mogla zaposliti velike množice brezposelnih delavcev in da se je dvignila kupna moč prebivalstva. Sedaj pa je medenih tednov za ameriško vojno gospodarstvo konec, ker začenja primanjkovati zaradi velikih vpoklicev v vojsko ter silnega povečanja proizvodnje delovnih sil. S tem pa dobiva delavsko vprašanje na pomembnosti.

Značilno je, da je smatral predsednik Roosevelt kljub bližnjim volitvam za potrebno in rastočemu nezadovoljstvu delavskih množic za potrebno, da je predložil kongresu zakonski načrt o obveznem delu. Ni še gotovo, če bo kongres ta zakonski načrt tudi sprejel. Vlada si je zato pomagala indirektno, zlasti s taktiko War Man Power Commission ter zveznega delovnega izkaza. Sicer pa je mogoče zaznamovati naslednje faze:

1. **Zvišanje delovne dobe.** V vojno važnih industrijah se je uvedel 48 tedenski urnik. Mnogi podjetniki pa so še nadalje ohranili 40 urnik, ker bi morali plačevati 50 odstotni mezdni dodatek za ure nad 40 ur. S tem pa bi se zmanjšal njih dobiček in zato so proti 48 urniku, čeprav bi bili delavci pripravljeni delati 48 ur. Odpor podjetnikov proti 48 urniku je vzbudil med delavci mnogo nejevolje.

2. **Proglasitev splošnega stopa za mezde** s istočasno uvedbo premij za večje storitve. Spomladi 1943 je proglasil predsednik Roosevelt splošni stop za mezde. Velika stavkovna akcija Lewisa in železničarska stavka sta sicer ta stop prodrla, vendar so v vojno važnih industrijah ostale v veljavi stare cene. Istočasno skuša vlada uveljaviti premije za večje storitve. Za vsako uro se predpiše določena storitev kot standardna, za vse, kar se čez to storitev napravi, se plača posebna premija. Delavec more tako priti do večjega zaslužka le, če poveča svojo storitev. Standardne storitve pa se polagoma zvišujejo.

3. **Omejuje se svobodno izbiro delavčeve namestitve.** Da bi se mestoma že silno razpasko menjanje služb preprečilo, je vlada za najvažnejše distrikte izdala splošno prepoved menjanja službenih mest. S tem se je poostriala kontrola War Man Power komisije nad vsakim obratom. Vsaj v vojni industriji si je s tem Washington ustvaril aparat za poostreno kontrolo delavskih namestitev, da se tako poveča proizvodnja. Uvedla se je kontrola mezd, vlada pa vpliva tudi neposredno na proizvodnjo in na delovne pogoje v posameznih obratih. Distrikti tako imenovane delavske pičlosti se po načrtu razširjajo, da je danes že ena tretjina ameriške industrije pod indirektno produkcijsko kontrolo glede svojega delovnega potenciala.

Čim bolj se ta pritisk na delavstvo povečuje, tem bolj postaja delavsko vprašanje predmet politične in socialne napetosti. Čim večje žrtve se zahtevajo od delav-

ca, tem bolj se ta sprašuje, kaj se mu za te žrtve nudi. Delavec zahteva zato večje socialne in politične pravice. Zlasti po premogovni stavki, ko se je Johnu Lewisu z dobro taktiko posrečilo predsednika Roosevelta zmanevirati čisto v tabor kapitala. To dokazujejo tudi številna druga dejstva; tako sprejem protistavkovnega zakona, vpoklicje posebno nepriljubljenih voditeljev strokovnih organizacij pod orožje, predvsem pa popolna podreditve sedanjih voditeljev strokovnih organizacij diktatu vojnega aparata in zasebnih interesov. Poleg tega so se dobički industrijskih podjetij kljub višjim davkom

povečali. Zvišale so se sicer tudi delavske mezde, toda velik del večjega zaslužka se je moral »prostovoljno« podpisati za vojna posojila.

Med vlado in delavstvom je nastala odtujitev, kar je imelo za posledico, da se je povečala tudi distanca med delavci in strokovnimi voditelji. Ta razvoj pa je šele v prvem začetku in se zato ne sme računati na večje preobrate. Nedvomno pa je, da je ustvarjena podlaga za večje delavsko gibanje v USA in da se bo že po predsedniških volitvah začel boj za večje socialne in politične pravice ameriškega delavstva.

Gospodarski položaj Črne gore

»Deutsche Adria-Zeitung« opisuje v svojem dopisu iz Zagreba lakole Črno goro:

Gospodarski pomen Črne gore je bil dosti večji, če ne bi bila dežela v jugoslovanski dobi tako močno zanemarjena. Črna gora ima velike gospodarske možnosti, kar se da sklepati tudi po statističnih podatkih iz let 1938-40. o tedanji Zetski banovini, ki je bila približno tako velika kakor današnja Črna gora. Površina dežele obsega 3.099.722 ha (današnja Srbija 4.938.700 ha), od tega pa pride na njive 328.000 ha, na travnike 233.000 ha, na pašnike 873 tisoč ha, na vrtove 8.790 ha, na vinograde 6.200 ha, na sadonosnike 14.200 ha in na močvirja in trstičje 25.700 ha, torej skupaj okrog 1.5 milijona ha, kar predstavlja 48% v kmetijstvu izkoriščane površine. Gozdovje obsega 1.057.000 ha ali 34,5%, nerodovitna zemljišča pa 392.000 ha ali 12,8% deželne površine. V Črni gori raste po statističnih podatkih 1.392.000 oljk, 190.000 kostanjev in figovih dreves, 33.000 jablan itd.

V nekdanji državi niso bile iz-

polnjene najvažnejše gospodarske zahteve Črne gore. To je bila prvič zgraditev železniške proge, ki bi zvezala doline rek Zete in Morave ter gozdove na eni strani z obalo, na drugi strani pa z Bosno in Hercegovino, drugič pa regulacija Skadarskega jezera. Zgraditev omenjene železnice bi omogočila dovoz živine in lesa na tržišča ob obali in v notranjosti dežele, z regulacijo Skadarskega jezera in reke Bojane pa bi se pridobilo 40.000 ha rodovitnih zemljišč, na katerih bi se lahko naselilo 40.000 družin. Na teh zemljiščih bi uspevalo tudi južno sadje in na vsakem hektarju bi lahko živela ena družina. Tudi v druge doline bi se lahko z gora preselilo precej prebivalstva.

Velike uspehe bi imela tudi izvedba načrta, po katerem bi se izpeljala struga Morače, ki se izliva zdaj v Skadarsko jezero, v tako zvano Donjo Zeto, kjer bi ob novi rečni strugi nastale rodovitne njive in dobri pašniki. Z izvedbo teh načrtov bi bila omogočena tudi samopreskrba Črne gore z živežem.

Trgovinsko-politični dobiček Španije

Sedanji svetovni položaj je dal Španiji nekatere prednosti, ki znatno olajšujejo obnovo od državljanske vojne prizadetega španskega gospodarstva. Predvsem je Španija dosegla aktivno trgovinsko bilanco, prvič po svetovni vojni. V l. 1942. je znašal španski izvozni presežek 24, v prvi polovici l. 1943. pa celo 83,3 milijona zlatih pezet. Ta aktivnost dopušča Španiji večjo gibljivost v njenih trgovinsko-političnih ukrepih, hkrati pa je utrdila njeno devizno pozicijo. Mnogo deviz prejema Španija tudi od svoje trgovinske mornarice, ki prevažna za švicarski in portugalski račun. Španska valuta se je zaradi tega utrdila.

Glavni vzrok aktivnosti španske trgovinske bilance pa ni v povečanem izvozu, temveč v dvigu cen izvoznih predmetov. Španija more dobavljati zaveznikom wolframovo rudo, ki so jo prej dobivali iz Vzhodne Azije, v velikih količinah po zelo zvišanih cenah. Dočim je izvozila Španija v prvem polletju 1942 866.400 ton surovin v vrednosti 28,5 milijona zlatih pezet, je izvozila v prvem polletju 1943 le

733.400 ton, a v vrednosti 121,3 milijona zlatih pezet. Čeprav so se tudi podražili nekateri uvozni predmeti — tako n. pr. monopolni predmeti (bencin, tobak, vžigalice in drugi) tudi za sedemkratno —, se je vendar celotna vrednost uvoza za 75 odstotkov, izvoza pa za 100 odstotkov. Tretji vzrok večje aktivnosti španske trgovinske bilance je v povečani trgovini Španije s svojimi kolonijami. V l. polletju 1943 je bila ta trgovina aktivna za 30 milijonov zlatih pezet, dočim je bila v prejšnjih letih izravnana.

Za špansko narodno vlado je od vojne povzročena aktivnost prišla zelo dobrodošla, čeprav se vlada zaveda, da se bodo te razmere po vojni nehale. Pač pa se morejo za trajno zboljšati trgovinski odnosi s španskimi kolonijami. Španska vlada si nadalje prizadeva, da bi se povečala španska proizvodnja živil in krmil ter da bi španska industrija potrebne industrijske izdelke izdelala iz španskih surovin. Živila in surovine za predelavo, ki se ne bi mogla dobiti v Španiji, naj bi se plačale z izvo-

zom nekaterih španskih kmetijskih proizvodov (vino, južno sadje itd.), deloma pa z rudami, ki jih ima Španija veliko, deloma pa tudi z izvozom v deželi izdelanih gotovih izdelkov.

Trgovinsko politični dobički zadnjih dveh let morejo tem manj povzročati kolebanje smeri španskega gospodarskega vodstva, ker je dosedanja gospodarska politika že dosegla povečanje agrarne proizvodnje in razširjenje industrijske delavnosti, da se je v kemični, usnjarski in stekleni industriji že dosegla samopreskrba. Bilo je dobro, da španska vlada ni ustregla željam nekaterih krogov španske industrije in trgovine, da bi namreč pospeševala izvoz španskih proizvodov zaradi visokega vojnega dobička brez ozira na potrebe dežele, ker se v tem primeru nikakor ne bi mogel doseči sedanji napredek španskega gospodarstva.

(Po »Reichu«).

Iz proračuna slovaških državnih podjetij

Iz slovaškega državnega proračuna za leto 1944. je razvidno, da bodo imela slovaška državna podjetja okrog 3623,9 (lani 2820,6) milijona Ks dohodkov, dočim se bodo izdatki zvišali od 2296,2 na 2869 milijonov. Dobiček državnih podjetij se bo tako zvišal od 529,3 na 760,8 milijona Ks. Znatno zvišanje dohodkov izkazuje tobačna režijska, ki je dala lani v promet okrog 2 in pol milijarde cigaret in nad 20 milijonov cigar. Lani je imela tobačna režijska blizu 393 milijonov Ks dobička, letošnji dobiček pa bo znašal okrog 560 milijonov. Pri poštni upravi se bodo dohodki zvišali od 1,2 na 7,1 milijona, pri poštni hranilnici pa od 4,3 na 6,5 milijona Ks. Državne železnice so imele lani 16,3 milijona Ks dobička, letos pa pričakujejo, da bodo čisti dohodki dosegli 75 milijonov. Od državnih posestev se pričakuje kakor lani tudi letos okrog 100 milijonov dobička.

Investicije pri državnih podjetjih, ki so znašale lani 787 milijonov, so preračunane letos na 814 milijonov. Največje investicije so potrebne pri železniški in pri poštni upravi. Prve so preračunane na 532, druge pa na 104,2 milijona Ks.

Madžarska skuša dobiti dostop na nove trge

Izguba čezmorskih trgov in drugih dobavnih trgov je prisilila tudi Madžarsko, da je preuredila svojo zunanjo trgovino. Zaradi vezanega vojnega gospodarstva se je morala nadalje uvesti kontrola izvoza in uvoza, ki jo je izvajal Urad za zunanjo trgovino. Ta urad gleda sedaj zlasti na to, da najde vedno nove trge, ki bi mogli priti v poštev za odjem madžarskega blaga in ki bi mogli dobavljati Madžarski potrebno blago, da bi mogla Madžarska voditi svoje gospodarstvo v redu.

Ker bi Madžari tudi radi preprečili, da bi jih ko l. 1918. presenetil nenaden prehod iz vojnega na mirno gospodarstvo, že sedaj pripravljajo prehod na normalno proizvodnjo. Zato skušajo dobiti kot trgovinske partnerje tudi državo, ki bo verjetno šele po vojni imela za Madžarsko večji pomen. Tako n. pr. Danska ter je zato madžarski Urad za zunanjo trgovino že ustanovil svojo poslovalnico na Danskem.

Načrtno gozdno gospodarstvo na Hrvatskem

Kakor je izjavil hrvatski minister za kmetijstvo in gozdove, se bo morala svobodna trgovina z lesom umakniti načrtnemu gozdnemu gospodarstvu. Ker se more od celotne gozdne površine v izmeri 4,2 milijona ha le del smatrati kot pravi koristni gozd, naj bi se najprej vsi gozdovi popisali. Kakor hitro bo podana jasna slika o stanju gozdov, se bo začelo s previdno likvidacijo nadštevilnih žag. Izdali se bodo tudi ukrepi za prirhanitev drv, namesto katerih naj se bolj uporablja premog. Tudi v stavbnih stroki naj se omeji uporaba stavebenega lesa, poveča pa uporaba betona in opek. Les naj se v prvi vrsti izvažata ter uporabljata za kemično industrijo. Istočasno pa bo vlada posvečala največjo pozornost pogozdovanju Krasa.

Proračun romunskih železnic

Zaradi znatne podražitve kuriva in raznega tehničnega materiala ter zaradi velikih izdatkov pri graditvi in ureditvi zaklonišč na kolodvorih in pri drugih železniških ustanovah se je moral proračun romunskih državnih železnic za leto 1943/44. zvišati za 4 milijarde lejev.

Ker pa so dohodki železnic lani od aprila do septembra presegali proračun za približno 2 milijardi in ker bo zaradi razširjenega železniškega omrežja še najmanj za eno milijardo presežka preračunanih dohodkov, so tri četrtine zvišanega železniškega proračuna kriti že z rednimi dohodki, za diferenco 1 milijardo lejev pa bodo najeli posojilo pri poštni hranilnici.

Romunska sadna letina v letu 1943.

Po zasebnih cenitvah je dala lanska romunska sadna letina 7300 vagonov jabolok, od katerih je preostalo za izvoz 1300 vagonov. Nadalje 2400 vagonov hrušk (s 400 vagoni presežka), 650 vagonov kutin (s presežkom 150 vagonov), 39 vagonov češpelj (s presežkom 7 vagonov), 3000 vagonov višenj in češenj ter 1450 vagonov marelic. Orehov se je po zasebnih cenitvah pridobilo 3000 vagonov ter se more smatrati, da jih bo ostalo za izvoz 1200 vagonov. Lešnikov pa je dala lanska sadna letina samo 20 vagonov. V zvezi s tem cenitvami se navaja, da ima Romunija sedaj 12 milijonov jablan, 4 milijone hrušk, 60 milijonov češpelj, 6,5 milijona češenj in približno 5,5 milijona orehov.

Izvoz bolgarskega tobaka v Nemčijo

Te dni bodo v Sofiji pogajanja med nemško in bolgarsko delegacijo o izvozu bolgarskega tobaka v Nemčijo. Od tobačnega pridelka l. 1942. so lani izvozili v Nemčijo 36.000 ton bolgarskega tobaka. Zdaj pa je treba določiti količine letošnjega izvoza. Od leta 1942. do lani so se bolgarski tobačniki nasadi povečali za 30%, pridelek pa se je zaradi neugodnega vremena povečal samo za 6%. Za domačo potrošnjo gre od pridelka okrog 15% in so tako letos za izvoz na razpolago večje količine kakor lani.

Izvoz olivnega olja iz Španije

Nemška trgovinska zbornica cenj proizvodnjo olivnega olja v Španiji na 400.000 ton, špansko domačo potrošnjo pa na 250.000 do 300 tisoč ton. Od zadnjega pridelka oliv so za izvoz na razpolago še precejšnje količine olivnega olja, od letošnjega pridelka pa bo mogoče tudi ostalo za izvoz okrog 100.000 ton olivnega olja.

Dokumentarni akreditiv¹

Akreditiv igra v trgovskem življenju pomembno vlogo, služi v veliki meri trgovskemu prometu, zlasti v mednarodni in čezmorski trgovini.

Namesto nezaupanja naj stopi zaupanje. Trgovec proda v inozemstvu blago tvrdki, ki jo glede njene kreditne sposobnosti natančneje ne pozna; na up ne more prodati, ker bi bil preveč izpostavljen nevarnosti, da po dobavi blaga ne prejme kupnine. Na drugi strani pa tudi inozemski odjemalec blaga ne more na slepo zaupati prodajalcu in mu zaradi tega ne more blaga vnaprej plačati. Prodajalec in kupec se v takem primeru poslužita banke, v katero imata oba polno zaupanje. Inozemski kupec da svoji bančni zvezi nalog, da izstavi le-ta po svoji bančni zvezi (podružnici ali korespondentu) na kraju prodajalca le temu pisмено izjavo (akreditiv), da bo odposlano blago takoj plačano, čim predloži prodajalec izstavitelju akreditiva (ponavadi banki na sedežu prodajalca) originalno fakturo in duplikat tovrnega lista kot dokaz, da je bilo v fakturi navedeno blago v nesnici odposlano na naslov kupca. Z akreditivom se odpravi medsebojno nezaupanje, ki bi drugače vladalo med prodajalcem in inozemskim kupcem. Navaden vzorec takega akreditiva bi se glasil:

»Po nalogu kupca (nakaznika) Vam (koristniku-prodajalcu) izplačamo vsoto 100.000.— lir, čim predložite nam (banki) originalno fakturo glede blaga (ki je podrobneje opisano v akreditivu) in duplikat tovrnega lista.«

Kako pomembno nalogo igra akreditiv v mednarodni trgovini, dokazuje to, da so bila na sedmem kongresu Mednarodne trgovinske zbornice l. 1933. odobrene »Enotne smernice in usanse za dokumentarne akreditive«,² ki veljajo danes splošno v mednarodni trgovini, če ni drugačnega dogovora.

Akreditiv ustvarja tri pravna razmerja:

1. razmerje med kupcem in banko, ki izstavi akreditiv (kritno razmerje);
2. razmerje med kupcem in prodajalcem (valutno razmerje) in
3. razmerje med prodajalcem in banko, razmerje honoriranja (Einschungsverhältnis).

Nas zanima v prvi vrsti razmerje med prodajalcem (koristnikom akreditiva) in banko, ki je akreditiv izstavela.

Akreditiv v ožjem pomenu besede pomeni nakazilo po § 1400 i. sl. odz., katero nakazilo je vezano na protidajatev, po navadi na dobavo blaga od strani koristnika.

Banka (nakazanec) se zaveže plačati določeno vsoto, čim koristnik izkaže, da je odposlal v originalni fakturi navedeno blago na nakaznika (kupca). To okolnost dokaže koristnik po listinah (dokumentih), zaradi tega nosi ta vrsta akreditiva ime blagovni (dokumentarni).

Po navadi obstoji tudi dogovor, da mora prodajalec blago zavarovati za nezgode na transportu, kar se izkaže z zavarovalno polico.

Banka kot izstaviteljica akreditiva ni zavezana, da napravi nadaljnje poizvedbe glede kakovosti blaga ali odpreme. Banka se sme zanešati na predložene listine (moment zaupanja v trgovini), tembolj natančno in pazljivo mora paziti na to pri blagovnih ali dokumentarnih akreditivih, če ustreza v fakturo vpisano blago točno pogojem, navedenim v akreditivu.

¹ Accréditer franc., dati veljavo, vzbuditi zaupanje do koga, preskrbeti komu kredit, zaupanje; komu poskrbeti (akreditiv) pisмено kredit za določeno vsoto, za izplačilo katere se jamči.

² V slovenskem prevodu izšle v knjižici »Navodila za poslovanje uradništva Ljubljanske kreditne banke, Ljubljana 1936 (zaseben tisk). Ni izšlo v knjigotrštvu.

Kakor mora biti akreditiv jasen in točen v vseh podrobnostih in vsi pogoji naj bodo skrbno precizirani, tako mora poslano blago navedeno v fakturi popolnoma ustrezati blagu opisanem v akreditivu.

Če banka opazi najmanjšo nesoglasnost med blagom navedenim v akreditivu in blagom označenim v fakturi, je brezpogojno dolžna in upravičena izplačilo akreditiva začasno zavrniti in čakati navodil nakaznika (kupca), ki načeloma akreditiv po dobavi ne more več preklicati, ali pa more zadržati izplačilo vse dotlej, da se razlike odstranijo.

Naša domača zakonodaja instituta akreditiva posebej ne obravnava, veljajo trgovski običaji; dogovori in norme o nakazilu (čl. 301 trg. zak.).

Kako so „uredili“ plačilni promet na Korziki

O valutnih eksperimentih »osvobodilnih« uradov v od njih zasedenih pokrajinah poročata »Bankwirtschaft« naslednje:

Valutne relacije so se določile čisto samovoljno. V franc. Severni Afriki je bil najprej določen izmenjalni tečaj za angl. funt na 300 frankov namesto dosedanjega tečaja 176 frankov. Na pritisk de Gaullovih uradov je bil nato znižan na 200 frankov. V zasedeni Italiji je bil določen tečaj funta na 400 lir proti predvojnemu tečaju 75 lir. Zaradi tega je bila kupna moč zasedbenih čet silovito povečana, draginja pa je tako narasla, da je nastala resna kriza oskrbe prebivalstva.

Na osvobojeni Korziki so postopali zopet drugače. Tu je alžirski de Gaullov odbor vzjel iz prometa vse bankovce po 500, 1000 in 5000 frankov. Le manjši bankovci in kovanci ostanejo v prometu. Istočasno se izdajo bankovci Alžirske

Nakaznice za državno kreditno blagajno

Plačilno sredstvo nemške vojske v zasedenih deželah »Reichskreditkassenscheine« bi lahko po slovensko imenovali nakaznice za državno kreditno blagajno, kakor je bilo umestno predlagano v gospodarski rubriki »Slovenca«. Te nakaznice so bile uvedene zaradi tega, da imajo čete, ki pridejo na sovražno ali zasedeno ozemlje, denar tudi takrat, kadar ga primanjkuje v dotičnih deželah. Z uvedbo teh nakaznic je bila nemška vojska v zasedenih deželah pri svojih nakupih neodvisna od razpoložljivih plačilnih sredstev v nacionalni valuti zasedene dežele, nakaznice, namenjene samo plačilnemu prometu v zasedenih deželah, pa v Nemčiji nimajo tečaja in plačilne veljave.

Revija »Bankwirtschaft« je objavila pregled, kako so se nakaznice za državno kreditno blagajno uveljavljale v posameznih zasedenih deželah. Skoraj v vseh deželah, ki jih je zasedla nemška vojska, so bile uvedene te nakaznice, danes pa so v prometu le še v vzhodnih ozemljih, ki so pod nemško vojaško upravo, in v Črni gori. Poleg tega pa so v veljavi v tako zvani Vzhodni deželi (Ostland = baltske države) in v Transnistriji. Za Vzhodno deželo je bila sicer ustanovljena posebna novčanična banka, ki pa je proglasila nakaznice za državno kreditno blagajno za zakonito plačilno sredstvo. Podobna ureditev velja za Transnistrijo pod romunsko upravo, kjer so postale nakaznice po razveljavitvi rublja zakonito plačilno sredstvo.

V južnovzhodnih deželah na-

Novi Codice Civile normira dokumentarni akreditiv v čl. 1530.

»Plačilo na listine po posredovanju banke.

Če se ima plačilo kupnine izvršiti po posredovanju banke, se more prodajalec obrniti na kupeca šele potem, ko je banka sama zavrnila plačilo in je bilo to ugotovljeno ob predložitvi listin in oblikah predvidenih v običajih.

Banka, ki je potrdila (izdala akreditiv) prodajalcu, sme le temu staviti le ugovore, izvirajoče iz nepopolnosti ali netočnosti listin in one, ki se nanašajo na potrditev akreditiva.«

V naši pravni literaturi poznamo brošuro (obširnejšo razpravo) Ivo Biloševič: Dokumentarni akreditiv, Zagreb, 1923.

Dr. Anton Urbanc

zasedenih deželah posebne blagajne (Reichskreditkassen). Ob koncu l. 1942. je bilo 52 takih blagajin. V vseh zasedenih deželah, tudi tam, kjer nakaznice niso več v veljavi, posluje nekaj takih blagajin, ker je treba z nakaznicami za državno kreditno blagajno ali pa z nacionalno valuto oskrbovati vojaštvo, ki je na transportih ali službenih potovanjih.

Obtok nakaznic za državno kreditno blagajno je v letih 1939., 1940., 1941., 1942. in 1943. dosegel po vrsti naslednje višine v milijonih mark: 37, 553, 1.781, 2.664 in 3.352. Pri višini lanskega leta je pri tem pregledu upoštevan še promet nakaznic v Italiji. Od novembra dalje, ko nakaznice tudi v Italiji niso bile več v prometu, pa se je ves obtok močno znižal.

Plačevanje dobav po zakonu o posoji in zakupu

Prvič se je s severnoameriškega uradnega mesta sporočilo, kako naj se plačajo ameriške dobave po zakonu o posoji in zakupu. Kakor je izjavil namestnik direktorja vojno-prodajalskega urada v USA William Batt, plačajo dolžniške države svoje dolgove po vojni z dobavami surovin, da bodo mogle takito svoje zaloge, ki so postale med sedanjo vojno zelo pihle. Dosedaj so se v Washingtonu previdno izogibali vprašanju, kakšne skrivne misli so imeli pri sprejemu zakona o posoji in zakupu. V Angliji in tudi drugod so se tolažili s tem, da se bo mogla napraviti po vojni črta čez vse dolgove, kakor se je to zgodilo po prvi svetovni vojni. Sedaj pa to ne bo šlo, kakor to dokazujejo vedno bolj odločne izjave iz Washingtona. Amerikanci so si sedaj mnogo bolj ko v prejšnji vojni zagotovili poplačilo svojih dobav, ker so se izgovorili, da se dolgovi ne plačujejo v zlatu, temveč z blagom in storitvami. Milijardna plačila iz ene države v drugo so navadno nemogoča zaradi transfernega vprašanja. Za surovine pa ni treba drugo, kakor da se pošljejo ladje, ki odpeljejo surovine. Združene države so si s tem zagotovile odločilen vpliv na vse gospodarstvo s surovinami in pripravljajo s tem na najboljši način svoj izvoz kapitala in blaga po vojni. Obvladanje vsega gospodarstva s surovinami na svetu po načrtu gospoda Batta bi spravilo v roke Amerikancev vse odjemne trge na svetu in bi bili tako Amerikanci rešeni vseh uvoznih skrbi.

Proizvodnja železa na Švedskem

Švedska proizvodnja železa se lani ni dosti zmanjšala, domača poraba železa pa je dosegla približno 1 milijon ton, dočim je bilo od leta 1931. do 1941. letno povprečje približno 860.000 ton. Razmerje med železom in jeklom je zdaj 60:40, prej v normalnih časih pa je bilo narobe. Močno se je skrčil uvoz starega železja. Švedske železarne so porabile lani 4 milijone kub. metrov lesa, ker so dobile le 30% od premoga, ki so ga imele na razpolago l. 1939.

Iz švedske zunanje trgovine

Glavni zunanje-trgovinski partner Švedske je že nekaj let Nemčija, za njo na drugem mestu pa je zdaj Švica. Delež Švice pri vsem švedskem uvozu je bil v prvem polletju l. 1939. samo 1,7%, l. 1942. že 4,6%, lani pa 5,7%. Delež pri švedskem izvozu pa se je zvišal od 0,8% v prvem polletju l. 1939. na 10,4% v prvem polletju lanskega leta.

Po novi trgovinski pogodbi med Švedsko in Norveško bo vrednost blagovne izmenjave v prvi polovici l. 1944. okrog 30 milijonov kron. Švedska bo uvažala predvsem umetna gnojila, žveplo, aluminij in okrogli les, izvažala pa železo in jeklo ter stroje in razno orodje.

Monopolska svetovna zadruga

Iz Lisabone objavlja »N. Wiener Tagblatt« naslednje sporočilo: Spada že skoraj na dnevni red vseh večjih gospodarskih zborovanj v Združenih državah Severne Amerike, da se postavljajo monopolne zahteve za povojni čas. Tako je presenetila neka zadruga konferenca v New Yorku, katere so se udeležili tudi zastopniki raznih emigrantskih vlad, s predlogom, da se ustanovi osrednja svetovna zadruga organizacija. To organizacijo naj bi tvorile vse nacionalne zadruge. Kontrolo nad novo zadrugo pa bi si seveda pridržale Združene države Sev. Amerike. Utopični program od USA dirigirane nove svetovne zadruge predvideva tudi proizvajanje in razdeljevanje najvažnejših živil in življenjskih potrebščin »po višjih vidikih«, kar bi praktično pomenilo konkurenco numeravani povojni organizaciji UNRRA.

Razprodaja tobačnega presežka v Turčiji

Presežke tobačnega pridelka, ki ostanejo po izvozu in domači potrebi, razprodajo vsako leto v Turčiji na trgu v Izmiru. Razprodaje so po navadi v prvih dneh januarja, letošnja razprodaja pa je bila po želji trgovcev preložena za mesec dni. Od pridelka iz l. 1942. je ostalo za razprodajo okrog 7 milijonov kg tobaka.

Proizvodnja magnezija

Med lahkim kovinami je magnezij najmlajši, njegova proizvodnja pa se je v zadnjih letih še bolj povečala kakor proizvodnja aluminija, ki je tudi mlada lahka kovina. To je razvidno iz naslednje primerjave: Svetovna proizvodnja aluminija, ki je bila l. 1938. okrog 650.000 ton, bo po cenitvi strokovnjakov letos dosegla 1.5 milijona ton, proizvodnja magnezija, ki je bila leta 1938. na vsem svetu 25.000 ton (od tega samo v Nemčiji 14.000 ton), pa bo letos samo v Združenih državah Sev. Amerike dosegla okrog 250.000 ton, močno pa se bo povečala seveda tudi v vseh drugih državah, ki imajo na razpolago surovine, potrebne za pridobivanje magnezija.

Magnezij, ki je za 35% lažji od aluminija, se uporablja v zlitinah s cinkom, manganom, aluminijem itd. predvsem v industriji letal in motorjev, zelo uporaben in važen pa je tudi v elektrotehnikah, fimi, mehaniki in optiki. Velika veljavanja, ki jo je dobil med vojno, bo magneziju tudi ostala, ker bodo industrijske panoge, v katerih ga uporabljajo, tudi v mirni dobi igralo važno vlogo.

Civilna mobilizacija na Japonskem

Civilna delovna služba na Japonskem je urejena za vse gospodarske panoge ter velja za podjetne ravno tako kakor za delavce in nameščence. Poleg redne službe v obratih je še posebna služba »delo za domovino«, katero izvršujejo delovne moči potem, ko so že opravile svojo redno službo. V letu 1942. je bilo v »delu za domovino« okrog 18 milijonov delovnih ur, lani pa že 104 milijone, ker se je ta služba razširila na nove panoge gospodarstva in javne službe. Pri civilni mobilizaciji se posveča velika pozornost dodelitvi primerne dela ter izvežbanju naraščajo, kar se posebno dobro vidi pri vedno večji zaposlitvi ženskih delovnih moči. V drugi polovici letošnjega leta bo na Japonskem že 17 poklicev ali delovnih strok, v katerih bodo samo ženske, stari in mladina opravljali vse delo. Za izvežbanje teh moči so v vsakem obratu posebni tečajji. Prava vrednost in prava zaposlitev vsake delovne moči je glavno načelo japonske civilne mobilizacije.

Izmenjava blaga med Nemčijo in Albanijo

Nedavno so bila v Tirani zaključena posvetovanja in pogajanja, s katerimi je zdaj urejeno gospodarsko sodelovanje med Nemčijo in Albanijo. Podpisana pogodba vsebuje določila o klirinškem prometu ter daje razne pobude za bodočo blagovno izmenjavo. Vse podrobnosti bodo uredile posebne komisije, pri katerih sodelujejo na albanski strani nekatere privatne tvrdke, ki se že od nekdanj udeležujejo v zunanji trgovini, ter monopolska uprava.

Po svoji gospodarski strukturi je Albanija podobna Grčiji. Kadar so slabe letine, mora uvažati žito in druga živila iz čezmorskih dežel, ob dobrih letinah pa uvoz ni potreben in ko bodo enkrat izvedeni najvažnejši melioracijski načrti, bo imela Albanija pred Grčijo to prednost, da bo preskrba njene prebivalstva popolnoma zagotovljena in da bodo pri modernizaciji kmetijstva ostajali še presežki kmetijske proizvodnje za izvoz. Pri albanskem izvozu so zdaj na prvem mestu živina, surove kože, sir in volna, dežela pa ima tudi precej gozdov in izdatne industrijske surovine (zemeljsko olje, baker, magnezit, antimon, krom, rjavi premog itd.). Izkoriščanje tega prirodnega bogastva je šele v razvoju.

Pri uvedenem nemško-albanskem gospodarskem sodelovanju je zelo važna točka albanski prometni in transportni problem. Albanija je po svoji legi na zapadnem robu balkanskega polotoka doslej dajala pri svoji zunanji trgovini prednost prometu po morju, v sedanjih razmerah pa se mora uveljaviti promet po kopnem. V notranjem prometu dežele bo sicer še dolgo na prvem mestu tovorna živina, polagoma pa se bo zgostilo zdaj še redko omrežje avtomobilskega prometa, pri čemer so najbolj potrebni in nujni priključki na železniško progo v smeri Beograd—Dunaj ter obratno v smeri Bitolj, Skoplje in Priština.

Po podpisu gospodarske pogodbe med Nemčijo in Albanijo so albanski listi poudarjali, da bo Albanija izvažala v Nemčijo blago, ki ga sama ne predelava, uvažala pa bo iz Nemčije to, kar sama ne proizvaja, predvsem sladkor, žgalice, papir, gumi, železo in razno orodje. Gospodarsko sodelovanje z Nemčijo bo Albaniji v veliko korist, ker ima izdatne izvore surovin ter za napredek sposobno kmetijstvo in ker kaže albansko prebivalstvo zanimanje in nadarjenost za rokodelstvo.

Nove smeri švicarskega kmetijstva

Med vojno se je v švicarskem kmetijstvu marsikaj spremenilo. Ko je bil uvoz skrčen in preprečen, je tudi za Švico stopilo v ospredje vprašanje samopreskrbe. Ker to vprašanje že zaradi premajhnega staleža kmetijskih delovnih moči ne more biti rešeno, je Švica ustanovila lastno trgovinsko mornarico, da ne bi ostala brez uvoza, poleg tega pa je tudi ves čas skrbela za povečanje svoje kmetijske proizvodnje. »Das Reich« naglašja, da je v tem pogledu dosti dosegla, saj so se od l. 1938. obdelana zemljišča razširila od 185.000 ha na 310.000 ha. Pridelki na teh zemljiščih prispevajo zdaj k preskrbi Švice z živim žem okrog 80 %, pred l. 1938. pa so domači pridelki prispevali k preskrbi dežele le 47 %.

Predvsem je bilo treba povečati pridelke krušnega žita, krompirja, sočivja in oljnatih rastlin. Pri tem povečanju pa so bili seveda prikrajšani pašniki in z njimi vred živinoreja, ki je bila prej v švicarskem kmetijstvu na prvem mestu. Tako se lahko reče, da je s potrebnim povečanjem kmetijske proizvodnje združena tudi reorganizacija švicarskega kmetijstva.

Reševanje teh težkih in važnih vprašanj pa bo v Švici že zaradi tega težavno, ker pride na kmetijstvo le manjši del prebivalstva, ki za vse svoje težnje ne bo našel razumevanje pri večini. Po stanovskih skupinah je švicarsko prebivalstvo razdeljeno takole: v industriji, trgovini in prometu je 63 %, v javnih in privatnih službah 14 %, v kmetijstvu pa samo 23 %. Iz te razdelitve se vidi, da smatra večina švicarskega prebivalstva industrijo in tujski promet za jedro švicarskega gospodarstva. Pri tej večini bo težko najti do-

volj zanimanja za važna vprašanja kmetijstva.

Načelna razlika v mišljenju pa so tudi med onim delom prebivalstva, ki živi od kmetijstva. V kmetijstvu je bila nekdanj na prvem mestu živinoreja in največja skrb se je nekdanj posvečala proizvodnji živil živalskega izvora, ker so rastlinska živila po nizkih cenah prihajala v deželo. Danes, ko je od tega uvoza le še malo ostalo, so seveda rastlinska živila najvažnejša, med švicarskimi kmeti pa je še vedno mnogo takih, ki so bolj zavzeti za živinorejo kakor pa za pridelovanje žita in oljnatih rastlin. Da je danes v vojni dobi večja proizvodnja žita in sočivja potrebna in da je treba dvigniti sploh vso produktivnost kmetijstva, vedo vsi, niso pa pri vseh enaki pogledi na nove smeri kmetijstva, ki jih je zahtevala in pokazala vojna doba. Nekateri kmetje so se z vso vnemo lotili intenzivnejšega obdelovanja in pridelovanja, drugi pa menijo, da ne kaže delati in žrtvovati preveč, ker bodo po vojni nekateri v deželo uvoženi kmetijski proizvodi spet cenejši kakor domači pridelki.

Taki pomisleki niso brez podlage, kajti lahko se zgodi, da se po vojni vojne izkušnje pozabijo in da bo uvoz cenejšega inozemskega žita pobral s težkim delom in žrtvami preurejenemu kmetijstvu vse pričakovane in zaslužene koristi. Da bi se to preprečilo, zahteva kmečka stanovska organizacija od zvezne vlade razna zahtevila in pooblastila. Kmetje zahtevajo predvsem zagotovilo, da so nove smeri kmetijstva trajne veljavne in da bodo domači pridelki obdržali tudi primerne cene. Od stališča vlade do takih zahtev je odvisna zdaj vsa reorganizacija švicarskega kmetijstva.

Japonske državne finance

Kako velike finančne napore mora premagovati Japonska, se vidi iz njenih celotnih izdatkov v l. 1937 do 1941, ki so znašali skupno 49.6 milijarde jen. Državna zadolžitev Japonske pa je od konca avgusta 1940. do konca avgusta 1942. narasla od 37.6 na 46.3 mili-

lih 1937. do 1941. 49.6 milijarde, torej toliko ko vsi japonski izdatki v letih 1868. do 1936. (v 68. letih). V resnici so tudi za rešitev velikanskih gospodarskih nalog potrebni še veliki finančni napori Japonske. Omenimo naj, da je poleg uvodoma omenjenih izdatkov izdala Japonska v zadnjih petih letih za razvoj industrije na Japonskem, v Mandžuriji in severni Kitajski še nadaljnjih 23 milijard jen.

Davčni dohodki v vseh petih letih so znašali samo 13.6 milijarde jen ali 27 odstotkov vseh izdatkov, 30.8 milijarde jen pa se je moralo dobiti s posojili. V prejšnjih časih se je japonska industrija namenovala malo obdačevala, ker je bila šele v razvoju. Sedaj pa sta oboroževalna in težka industrija Japonske že tako razvita, da se morata bolj obdačiti, ne da bi bilo nevarnost za njun napredek. Za finansiranje državnega in vojaškega proračuna ter za zadovoljitev velike zasebne kapitalne potrebe se morejo danes na Japonskem tudi v večji meri obdačiti mezde in plače, zlasti še, ker je bila zaposlitev v zadnjih letih neprestano dobra. Zato je japonska vlada izdala 16. januarja 1942. 17 novih naredb o zvišanju neposrednih davkov. Zlasti se je zvišala pridobnina, ki se je zvišala tudi za 100 odstotkov.

Posebne važnosti so za kritje japonskih državnih izdatkov poso-

jila. V l. 1941. je razpisala vlada posojil za 8.8 milijarde jen, prejšnje leto pa za 6.7 milijarde, 78 odstotkov teh posojil je bilo podpisanih. Da bi se s posojili gotovo dobila potrebna sredstva, se je začelo sistematično gojiti varčevanje. Za l. proračunsko leto 1940. se je hotelo doseči, da bi se v hranilnicah doseglo 10 milijard vlog. Ta cilj se je tudi dosegel, v l. 1941. naj bi dalo varčevanje 17, v l. 1942. pa celo 23 milijard jen ter je bilo tudi to doseženo. Druga dobra stran varčevanja je bila, da se je z njim zajel tudi velik del odvišne kupne moči prebivalstva.

Razumljivo je, da visoke finančne potrebe Japonske — za l. 1942. se državni izdatki računajo na 26.7 milijarde jen — zahtevajo ostro kontrolo vseh finančnih poslov in tudi finansiranje industrije. Zato so sedaj tudi zasebne banke zavezane, da nalagajo svoja sredstva predvsem v državna posojila. Poleg tega pa je vlada sama ustanovila nove zavode za finansiranje. Tako se je ustanovila Blagajna za vojno finansiranje z glavnico 300 milijonov jen ter je pri glavnici vlada udeležena z dvema tretjinama. Novi zavod bo daljal kredite za ona važna vojna podjetja, katerih rentabiliteta je dvomljiva. Omeniti je nadalje, da je japonska Hipotekarna banka zaradi ugodnega stanja japonskega kmetijstva začela dajati posojila tudi industriji, čeprav to ni v skladu s prvotnimi nalogami banke.

Premog v Španiji

Ceprav se je produkcija premoga v Španiji po državljanski vojni precej povečala, letos še ne more kriti domače potrebe. L. 1942. so producirali 9.3 milijona ton črnega in 1.1 milijona ton rjavega premoga, vso lansko produkcijo premoga pa cenijo na okrog 12 milijonov ton, pri čemer pride na črni premog 10 in pol milijona ton. Lani je začelo obratovati več novih premogovnikov, v znamenju gospodarskega razvoja in napredka pa je tudi večje povpraševanje po premogu. V letih pred vojnam je uvažala Španija iz Nemčije in Anglije okrog 2 milijona ton premoga, njena premogovna produkcija pa je n. pr. l. 1929. znašala blizu 8 milijonov ton.

Ker so takrat potrebovali letno okrog 10 milijonov ton in ker se je od takrat s proizvodnjo vred povečala tudi potrošnja, je razumljivo, da morajo letos računati z diferenco 1 do 2 milijona ton med proizvodnjo in potrošnjo. Najbolj se je potrošnja premoga povečala

pri prometu in pri industriji. Leta 1942. so porabile španske železnice 2.7 milijona ton premoga, v letih pred državljansko vojno pa po 2.1 milijona ton. Pri topilniški industriji je bila l. 1942. potrošnja premoga okrog 2 milijona ton, v letih pred državljansko vojno pa samo po 0.7 milijona ton. Primereno se je z gospodarskim razvojem povečala potrošnja premoga tudi pri ostalih industrijskih panogah.

Primanjkljaj pri premogovni bilanci Španije bo gotovo odpravljen. Med vojno se sicer ne da računati s povečanjem uvoza premoga, lahko se pa še precej dvigne produktivnost španskih premogovnikov. Premogovna ležišča v Španiji cenijo strokovnjaki pri črnem premogu na 6 milijard, pri rjavem premogu pa na 1.5 milijarde ton. Pri takih premogovnih ležiščih ni treba, da bi bilo špansko gospodarstvo odvisno od uvoza premoga, špansko premogarstvo pa bo uspešno tudi po vojni, če se bo na španskih iržiščih spet pojavil inozemski premog.

Finski oskrbovalni problem

Podaljšanje nemško-finske trgovinske pogodbe je ves finski tisk iskreno pozdravil in pri tej priliki s priznanjem pisal o velikih podpori, ki jo dobiva Finska od Nemčije tudi na gospodarskem polju. V resnici pa je tudi prehrana Finske zelo težko vprašanje, ker je v tej redko naseljeni deželi samo 9 odstotkov zemlje kmetijsko obdelane.

Po poročilu finskega ministristva za ljudsko oskrbo je bilo v l. 1943. posebno občutno pomanjkanje sladkorja. Krušni obrok Finske je že leta eden najmanjših v Evropi. Oskrba z mesom je bila v zadnjem času zadostna, neprijetno pa se je občutilo nazadovanje v prejšnjih časih zelo dobre oskrbe z ribami. Da so se mogla dobiti potrebna živila in da se je moglo oskrbeti prebivalstvo z obutvijo in tekstilnim blagom, so bili potrebni največji napori pristojnih uradov.

Potreba industrije po surovinah je po vrednosti narasla v zadnjem času za 38 odstotkov. Na Finskem so zelo mnogo razpravljali o tem,

če je dobro, da se proizvodnja v deželi tako zelo specializira na predelovanje lesa. Reči je treba, da je ta specializacija upravičena, in sicer zaradi malih proizvodjalnih možnosti z bog zemljepisne lege dežele, zaradi maloštevilnih surovinskih ležišč in zaradi majhnega števila prebivalstva. Po vojni bo vrhu tega mogla Finska z lahkoto najti odjem za svoje lesne izdelke in tudi zato je prav, če je finska les predelujoča industrija na tako visoki stopnji.

Posebno se goji na Finskem tudi proizvodnja staničnine za umetno svilo iz domačih surovin. Nadalje je od industrijskih panog omeniti še pridobivanje elektrolitičnega bakra in železnih zlitin. Izdelal se je tudi že podoben načrt za pridobivanje dušika. Med vojno so se cene seveda zvišale in zato tudi mezde in plače. Vendar pa je mogla Finska preprečiti prevelik dvig cen.

Poravnajte naročnino!

Monopoli v romunskem državnem gospodarstvu

Ze od nekdanj igrajo v romunskem državnem gospodarstvu monopolni dohodki važno vlogo. Nekdanj so spadali vsi monopoli pod državno monopolno režijo, z zakonom od 7. februarja 1929 pa so bili nekateri monopoli (tudi tobak in sol) prepuščeni Avtonomni blagajni monopolov kraljevine Romunije (Casa Autonoma a Monopolurilor = CAM) po pogodbi za dobo 30 let in pod pogojem, da pridejo prihranki CAM vsako leto v državno blagajno.

CAM je uvedla v svoji upravi strogo racionalizacijo, zelo uspešna pa je tudi njena politika cen. Odpadki pri fermentaciji tobaka so bili n. pr. tako močno reducirani, da se prihrani na leto po 1 milijon kg surovega tobaka. Ta prihranek krije približno enomesečno domačo potrošnjo tobaka. Z racionaliziranjem in varčevanjem se prihranki CAM zvišujejo od leta do leta, kar je državnemu gospodarstvu v veliko pomoč in korist.

Kako se pri CAM zvišujejo prihranki, je razvidno iz naslednjega pregleda, ki ga objavlja »Südost-Echo«. Dohodki, izdatki in prihranki CAM so navedeni v milijonih lejev, v zadnji rubriki pa je v odstotkih razmerje med izdatki in dohodki.

leto	dohodki	izdatki	prihranek	% iz datkov
1934/35	5616	1982	3684	34.40
1935/36	5804	2087	3717	35.96
1936/37	6212	2218	3994	35.72
1937/38	6412	2355	4057	36.72
1938/39	6512	2654	3895	40.75
1939/40	8889	2707	4182	39.28
1940/41	7227	2860	4367	39.60
1941/42	12504	3714	8790	33.67
1942/43	26072	7885	18187	30.24

Čeprav se je lani cena surovega tobaka zvišala za 105%, in čeprav so bile pri CAM zvišane uradniške plače za 65%, delavske mezde pa za okrog 70%, so vendar izdatki v primerjavi z dohodki dosegli po letu 1931. najnižji odstotek.

Romunski državni proračun za l. 1942./43. je znašal 71.3 milijarde

lejev, monopolni dohodki in prihranki pa so k temu prispevali nad 20 milijard ali nad 30%. Od tega prispevka je prišlo na prihranke CAM okrog 12 milijard.

Prihranki CAM se bodo gotovo še povečali, kajti že v prvih sedmih mesecih proračunskega leta 1943./44. je bil dosežen prihranek 17.17 milijarde lejev.

Denarništvo in zavarovalstvo

Novi bolgarski kovanci

V Sofijo so prispeli trije vagoni novega kovanega denarja po 2, 5, 10 in 50 levov v skupni vrednosti 40.5 milijona levov. Novi kovanci so že v prometu, na potu pa je nova pošiljatev kovancev v skupni vrednosti 1 milijarde levov.

Bolgarske oblasti so izdale razne odredbe, da se prepreči nedopustno izvažanje bolgarskih bankovcev iz dežele. Zaradi tega bo predvsem poostrena kontrola potnikov. Do strogih ukrepov je prišlo zaradi tega, ker je bilo pri zadnji izmenjavi bolgarskih bankovcev predloženo v zameno mnogo bolgarskega denarja iz inozemstva. Veliko večino tega denarja so iz Bolgarije spravili v inozemstvo domači in tuji potniki, ker ni bilo dovolj stroge kontrole.

Zagrebska podružnica beograjske Priv. agrarne banke je postala samostojen državni zavod, podružnica Priv. agrarne banke v Sarajevu pa je podružnica Agrarne banke v Zagrebu. Nova zagrebska banka prevzame vse terjatve in obveznosti beograjske Agrarne banke na Hrvaškem. Novo banko vodi od finančnega ministra imenovani komisar, kateremu so pridruženi štiri svetovalci.

Po izkazu Narodne banke za Češko in Moravsko z dne 23. januarja se je obrok bankovcev znižal za 308 na 22.215 milijonov Kč.

Trgovinski register

Vpisi:

»Alumil«, družba z o. z. v Ljubljani. Obratni predmet: livarna in kovinska industrija, predvsem izdelki iz aluminija in lahkih kovin. Osnovna glavnica 100.000 lir je v gotovini popolnoma vplačana. Poslovodje: inž. Devetak Bojan v Ljubljani in inž. Šramel Vladimir v Ljubljani. Družbo zastopata po dva poslovodja kolektivno.

Spremembe in dodatki:

Lesna industrija »Vintgar«, družba z o. z. v Ljubljani. Vpiše se kot poslovodja Golob Anastazija (Nasta) v Ljubljani, Tržaška cesta 40. Izbrise se poslovodja Zupančič Jože, ker je odsoten in ne more voditi poslov.

Centralna transportna družba z o. z., Ljubljana. Izbrise se poslovodja Frank J. Loeb, trgovec iz Ljubljane, vpišeta pa novi poslovodja Hribar Rado, industrialec iz Ljubljane in prokurist Rogelj Leon iz Ljubljane.

VAN KAIT

Dr. Th. & G. BOHME
Ljubljana

Gospodarske vesti

V Nemčiji so se v živilski trgovini znova poenostavili dobavni odnosi z omejitvijo števila dobaviteljev. Pri tem se ravnajo po pravilu, da zadostuje, če dobiva posamezni trgovec dobave le od dveh ali treh veletrgovcev.

S takojšnjo veljavnostjo je na Hrvaškem prepovedano vsako zviševanje sedanjih ali že dovoljenih cen brez posebnega dovoljenja urada za cene. V utemeljevanju te prepovedi pravi naredba, da so se cene na Hrvaškem že tako stabilizirale, da je vsako zviševanje cen neupravičeno.

Hrvatsko finančno ministristvo je izdalo naredba, s katero se ležarina za uvozno blago na zagrebški carinarnici na novo uredi. Ležarina znaša odslej za 100 kg bruto teže blaga v prvih treh dneh 1 kuno, v 3 do 8 dneh 8 kun in vsak nadaljnji dan 32 kun.

20 novih delniških družb se je ustanovilo lani v Srbiji. Večina teh družb se je ustanovila z lastnim kapitalom. Lansko leto je začelo v Srbiji obratovati več ko 50 tovarn ter okoli 1500 obrtniških podjetij, dočim je moralo 300 obrtniških obratov zaradi vojnogospodarskih ukrepov ustaviti obratovanje.

V Franciji so imenovali generalnega komisarja za prihranke pri uporabi materiala. Novi komisar naj bi

bil zvezni član med znanstvenim proučevanjem in obrtniško prakso.

V Borholmu na Danskem so prvič začeli kopati premog. Analiza premoga je ugotovila, da je ta premog enak nemškemu, torej visokovreden. Kako bogate pa so zaloge, se še ne ve.

Na Bolgarskem so razdeljevanje tekstilnega blaga bolj uredili. V večjih krajih se izdajajo oblačilne nakaznice, v vaseh pa daje krajevni razdeljevalni komisar nakaznice od primera do primera.

Na podlagi novih bolgarsko-romunskih trgovinskih dogovorov prične Bolgarska v kratkem izvažati v Romunijo tobak. Te dobave se bodo dobavljale v okviru kompenzacijske pogodbe med obema državama.

600 vagonov moke bo dobavila Romunija Turčiji na podlagi novega gospodarskega dogovora med Turčijo in Romunijo. 20 vagonov je Romunija odposlala že v januarju, ostale vagonne odposlje v februarju.

Vse tovarne nogavice so bile v Turčiji podrejene kontroli državne industrijske banke. Od nje dobe material, ki ga morajo predelati.

V Turčiji so se v zadnjem času jake zelo podražila, kar je izzvalo med prebivalstvom veliko nejevoljo. Vzrok podražitve je v popolni izpraznitvi zaloga hladilnic v mestih, dovoz jaje iz Anatolije pa se je ustavil.

Med Brazilijo in Chilejem je bila sklenjena nova trgovinska pogodba, po kateri naj bi se medsebojno izmenjava blaga povečala.

KNJIGOVEZNICA

Liudske tiskarne

LIUBLJANA, Kopitarjeva ul. 6

a) Knjigoveški oddelek:
Vezava vseh vrst
od preprostih do razkošnih

Zaloga poslovnih knjig in rastriranih papirjev za knjigovodstvo

b) Torbarski oddelek:
Izdelovanje kovčegov, potnih in damskih torbic, aktovk, listnic, denarnic in sličnih galanterijskih izdelkov

Solidno in priznano delo

že v 24 urah barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, munga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6, Šelenburgova 3
Telefon št. 22-72.

Priporoča se

Robert Goli

Ljubljana

Šelenburgova ulica

OKVIRJE izdeluje specialist WOLFOVA 4 KLEIN

Tel.: 39-23 **K. PEČENKO**

trgovina z usnjem in čevljarškimi potrebščinami

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 41

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani, Ulica 3. maja 5

izvršuje vse denarne posle. Sprejema vloge na hranilne knjižice in na tekočih računih. — Telefon št. 38-84

Manufakturna in modna trgovina

A. Žlender

Ljubljana — Mestni trg št. 22

F. HREHORIČ

Manufakturna veletrgovina na veliko

LJUBLJANA

Bleiweisova 28

Telefon 24-04

DARMOL
najboljšo odvajalno sredstvo

Potnik in drug

Ljubljana — Metelkova 13

Marmelade, sadni soki, vermut
vino, likerji, koniak in žganje

Svetlobna telesa,
električne stroje in aparate,
elektroinstalacijski material,
tehnične predmete

Vam najugodneje nudi tvrdka

Slavo Kolar

Lastnik: MILAN KOLAR

LJUBLJANA, Bleiweisova c. 25a - Telef. 24-66

Mestna hranilnica

Ljubljanska

izplačuje „A vista vloge“ vsak čas, „navadne“ in „vezane“ po uredbi. Pupilarno varna! Sodno depozitni oddelek, hranilniki, tekoči računi

Za vse vloge in obveze hranilnice jamči

Mestna občina Ljubljanska